

Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу

**ПРОГРАМ РАЗВОЈА НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ ПОДМЛАТКА
ФАКУЛТЕТА ПЕДАГОШКИХ НАУКА УНИВЕРЗИТЕТА У
КРАГУЈЕВЦУ**

Јагодина, 2024.

На основу члана 176. Статута Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Наставно-научно веће Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, на седници одржаној 2024. године, донело је

ПРОГРАМ РАЗВОЈА НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ ПОДМЛАТКА

1. Уводне напомене

На Факултету педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, са седиштем у Јагодини (у даљем тексту: Факултет) организује се научноистраживачки рад који има за циљ проширивање научних сазнања и унапређивање научноистраживачких активности наставника и студената, првенствено из области дидактичко-методичких дисциплина, за које је Факултет матичан. Научноистраживачки рад се изводи према *Годишњем програму научноистраживачког рада Факултета* (који се усваја у оквиру годишњих програма рада Факултета), према следећим законским и стратешким оквирима:

- *Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године* („Службени гласник РС“, број 63/2021);
- *Акциони план за период од 2023. до 2026. године за спровођење Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године* („Службени гласник РС“, број 96/2023);
- *Закон о науци и истраживањима* („Службени гласник РС“, број 49/2019);
- *Закон о иновационој делатности* („Службени гласник РС“, број 129/2021);
- *Платформа за отворену науку* (2018), Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС;
- *Стратегија обезбеђења квалитета на Универзитету у Крагујевцу* (2020);
- *Стратегија људских ресурса за истраживаче* (2016), Универзитет у Крагујевцу;
- *Платформа за отворену науку Универзитета у Крагујевцу* (2018), Универзитет у Крагујевцу;
- *Кодекс о академском интегритету и професионалној етици Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу* (2017).

Наставници и сарадници реализују активности у домену научноистраживачког рада, у оквиру својих радних обавеза на Факултету и ангажовања на научноистраживачким пројектима, као и пројектима промоције и популаризације науке.

Факултет обавља научноистраживачку, уметничку и стручну делатност у оним областима науке и уметности које су релевантне за образовање учитеља, васпитача у предшколским установама, васпитача у домовима, у оквиру основних и мастер академских студија, као и за образовање на мастер академским студијама у оквиру студијских програма Професора предметне наставе, Liderство у образовању и Образовне политике. Полазишта за унапређивање и иновирање научноистраживачког рада наставника и студената Факултета одређена су захтевима за подстицање изврности и релевантности актуелних научних истраживања, захтевима за јачање веза између науке, привреде и друштва ради подстицања иновационих делатности, као и закључцима добијеним на систематским праћењем реализације научноистраживачких активности. Садржаји ових активности ослањају се на савремена научна и технолошка достигнућа, у намери да се оствари комплементарност образовног, научноистраживачког, уметничког и професионалног (стручног) рада.

Програмским циљевима научноистраживачког рада и развоја научноистраживачког подмлатка наставници и сарадници Факултета доприносе реализацији европских, националних и институционалних стратешких циљева, од повећања квалитета процеса и исхода образовања, одређеног научним сазнањима и примерима добре праксе, обезбеђивања системских услова за стварање, развој и примену иновација, до отвореног приступа резултатима научних истраживања и научним публикацијама, који подразумева пуну заштиту етичких норми, ауторских права и интелектуалне својине.

У складу са наведеним циљевима и исходима, на Факултету се посебна пажња посвећује и развоју научноистраживачког подмлатка. Осим стручно-професионалне и материјалне подршке младим сарадницима Факултета и докторандима, за учешће у научно-истраживачким пројектима и на научним скуповима, један од основних задатака наставника је и оспособљавање студената основних академских и мастер академских студија за бављење научноистраживачким радом. Тиме се остварује и негује партнерски однос између наставника и студената, који се, ангажовањем у пројектним активностима, уводе у научноистраживачки рад, повећава се квалитет њихових професионалних

компетенција и омогућава мобилност студената по европским универзитетима, у оквиру заједничког европског простора и Болоњског процеса.

У циљу организовања и реализовања научноистраживачких, развојних и стручних пројеката, Факултет остварује и планира сарадњу са другим високошколским установама у земљи и иностранству, као и са научноистраживачким установама и другим организацијама и центрима, са којима на основу заједничког интереса закључује одговарајуће уговоре, којима су конкретизована ангажовања наставника, сарадника и студената у предстојећим активностима.

2. Смернице за обезбеђивање развоја научноистраживачког подмлатка

2.1. Принципи добре научне праксе

Полазну основу Програма развоја научноистраживачког подмлатка чини упознавање младих истраживача са принципима добре научне праксе. Резултати научноистраживачког рада у директној су вези са овим принципима. Од младих истраживача се очекује да у оквиру свог рада примењују следеће принципе и руководе се њима:

- критичност и егзактност у свим фазама научноистраживачког рада, од израде научноистраживачког пројекта и постављања хипотеза до публиковања резултата истраживања;

- коришћена методологија и резултати презентују се на начин који обезбеђује њихову релевантност и научну верификацију;

- истраживања се спроводе у складу са најновијим научним и технолошким достигнућима, што подразумева познавање и праћење адекватне научне и стручне литературе и примену релевантне научне методологије;

- резултати научних сазнања објављују се у научним публикацијама и другим видовима научне комуникације, у складу са захтевима отвореног приступа резултатима научних истраживања и научним публикацијама. Објављивање резултата је део научног процеса за који су подједнако одговорни сви аутори;

- подршка промоцији и популаризацији науке и иновација;

- повезивање научних организација и појединаца у европску академску мрежу.

2.2. Формирање истраживачких група (тимова)

У истраживачком раду по правилу учествује више истраживача/научника, који на различите начине, тимским радом, доприносе дефинисању циљева истраживања, њиховој реализацији, квантитативној и квалитативној обради добијених података, анализи и интерпретацији добијених резултата, те њиховом презентовању научној јавности. Млади истраживачи, руковођени начелима колегијалности, одговорности, професионалности и интегритета, се оспособљавају за одговорно учешће у научноистраживачким тимовима за које важе следећа правила:

- у истраживачким тимовима сви чланови имају јасно дефинисане улоге и задатке;
- чланови истраживачког тима у обавези су да поштују принципе добре научне праксе и да у вези са свим питањима реализације циљева истраживања и финализације научног рада сарађује са другим колегама у тиму и руководиоцем групе;
- руководиоци истраживачких тимова су, по правилу, наставни и научни радници са вишим звањима, који својим знањем и искуством треба да допринесу високом квалитету научноистраживачког рада, транспарентности и дисеминацији истраживачких резултата. Сходно томе, руководилац тима одређује основне правце истраживања, координира и одговоран је за рад и сарадњу учесника тима, обезбеђује услове за реализацију истраживачких активности и едукацију млађих сарадника, заступа тим пред вишим организационим структурама;
- руководилац истраживачког тима је дужан да обезбеди стваралачку атмосферу, колегијалну сарадњу и услове за академску дискусију, као и за решавање евентуалних конфликта унутар и изван истраживачког тима;
- руководилац тима посебно прати учешће младих истраживача у одређеном пројекту, даје им неопходне инструкције, савете и подршку и брине о њиховом усавршавању у области научноистраживачког рада. О степену ангажовања и квалитету рада младих истраживача у оквиру истраживачког пројекта, руководилац тима обавештава Научно-наставно веће Факултета;
- примењена методологија и резултати истраживања у оквиру истраживачког тима су поверљиви све док се не прикажу научној јавности;

– руководилац истраживачког тима дужан је да обезбеди завршну фазу процеса истраживања – објављивање и транспарентност резултата истраживања тима и/или појединих сарадника.

3. Мере за развој научноистраживачког подмлатка

Основни циљеви *Програма за развој научноистраживачког подмлатка Факултета* су следећи: 1) да се обезбеди задовољавајући број младих кадрова опредељених за научноистраживачки рад; 2) да се обезбеде услови за реализацију њихових истраживачких активности; 3) да се остварује континуирана професионална и материјална подршка младим истраживачима у научноистраживачком раду и напредовању; 4) да се евалуацијом њиховог рада и постигнућа конкретизују мере за унапређивање активности и даљег развоја научноистраживачког подмлатка на Факултету.

У ширем смислу под појмом *научноистраживачки подмладак* подразумевају се:

- студенти основних академских и мастер студија, који показују изузетан успех, интересовања и склоности за истраживачки рад;
- студенти докторских академских студија;
- асистенти, асистенти приправници и сарадници у наставном и научном раду.

Програм полази од реалног стања и ослања се на постојеће ресурсе Факултета, а заснован је на: (1) развоју младих научних кадрова у оквиру редовног система универзитетског образовања, (2) стимулисању њиховог даљег професионалног напредовања у току и након студија и (3) успостављању мобилности студената и одржавању веза са младим истраживачима са других факултета у земљи и иностранству.

Програм развоја научноистраживачког подмлатка – студенти

Студентима основних академских и мастер академских студија се пружа могућност да се укључе у научноистраживачке и развојне пројекте, који се реализују на Факултету, са циљем да се заинтересују за научни рад и испоље своја интересовања и могућности за истраживања.

Програм научног развоја студената обухвата:

1. Одабир (селекција) квалитетног научноистраживачког подмлатка кроз:

а) редовну наставу, односно исказани успех студената у наставним и другим активностима на Факултету и ван њега (самостални истраживачки радови студената, професионална пракса и др.);

б) менторски рад у току израде завршних дипломских и мастер радова;

2. Подршку научноистраживачком раду студената, за ангажовање на научним и стручним скуповима;

2. Ангажовање студената у оквиру програма промоције и популаризације науке;

3. Подршка студентима у припреми радова за објављивање у публикацијама Факултета;

4. Организовање научно-информативних трибина, радионица које имају за циљ упознавање студената са научноистраживачким радом у различитим областима;

5. Популарна научна предавања истакнутих научника и стручњака са домаћих и иностраних универзитета;

6. Организовани одлазак на усавршавања у иностранству путем пројектне мобилности и размене студената.

Програм развоја научноистраживачког подмлатка – сарадници

Научноистраживачки подмладак Факултета чине изабрани сарадници:

1. сарадници у настави, студенти мастер академских студија

2. асистенти, студенти докторских академских студија, као и асистенти доктори наука.

Програм њиховог усавршавања и подршка сарадницима обухвата:

а) наставак образовања и стицање академског назива мастер, односно научног назива доктор наука;

б) материјална подршка научноистраживачком раду сарадника, за ангажовање на научним и стручним скуповима, плаћање дела школарине, набавку литературе и др;

в) ангажовање сарадника у оквиру програма промоције и популаризације науке;

г) подршка сарадницима у припреми радова за објављивање у публикацијама Факултета и шире;

б) укључивање у научноистраживачки рад на Факултету.

3.1. Развој научноистраживачког подмлатка у оквиру редовног система образовања и научноистраживачког рада на Факултету

Општи квалитет образовања и квалитет научног подмлатка на Факултету су комплементарни. Следеће активности биће усмерене на образовање научног подмлатка у току редовних делатности Факултета:

– Пре-селекција и селекција студената током основних и мастер академских студија

Неопходно је да се већ у првим фазама основних академских студија код студената препознају и даље развијају особине као што су: способност општег планирања и организовања, добра усмена и писмена комуникација, способност за тимски рад и друге особине које представљају научноистраживачки потенцијал. Од наставника и сарадника се очекује адекватно праћење и континуирано саветовање студената, што укључује њихово усмеравање, указивање на логичан избор предмета у односу на препознате личне афинитете и способности студента, упућивање на ваннаставно усавршавање и саветовање код одлучивања за наставак академског образовања.

Током ових студија одвијаће се континуирано праћење напредовања студената у оквиру различитих наставних области и предмета, биће им пружена помоћ при самосталном креирању свог личног образовног профила, при опредељивању за научну област, као и у погледу даљег планирања професионалне каријере.

– Менторство на докторским студијама

Научно релевантне докторске студије и квалитетно менторство јесу од суштинског значаја, будући да се велики део научне делатности у свету врши управо кроз супервизирание PhD пројекте. Факултет има акредитоване докторске академске студије (Доктор наука – методика наставе), којим обезбеђује континуиран развој младих научних кадрова. У односу на захтеве за развој научноистраживачког подмлатка, сврха студијског програма докторских студија из области педагошких наука – методика наставе (српског језика и књижевности, физичког васпитања, природе и друштва) је усклађена са мисијом и циљевима Факултета и огледа се у следећем:

- да допринесе оспособљавању студената за самостална и оригинална, научно и практично релевантна истраживања у овим областима;

- да подстакне развој критичког мишљења студената;
 - да подстакне продубљивање и обogaћивање укупних теоријских и методолошких знања студената, у циљу њиховог оспособљавања за критичку евалуацију научних истраживања, као и за коришћење научних знања и инструмената у процесима научно аргументованих и практично валидних истраживања;
 - да допринесе стварању научноистраживачког подмлатка у овим областима који ће кроз даљи развој науке и знања допринети унапређивању система институционалног образовања и васпитања, тиме и укупном друштвеном просперитету државе.
- *Укључивање студената дипломских, мастер (и докторских) студија у рад на текућим пројектима*

Текуће пројектне активности представљају један од најбољих полигона за образовање научног подмлатка. Наставници и сарадници имају задатак да развијају услове за континуирано и одрживо повећање броја младих будућих истраживача који ће бити укључени у научноистраживачке пројекте Факултета, као и пројекте промоције и популаризације науке.

3.2. Стимулисање научноистраживачког подмлатка за посебне облике усавршавања

Перманентно ваннаставно усавршавање јесте концепт који има важно место у свим научно развијеним друштвима и представља темељ за реформисање система високог образовања и научноистраживачке делатности. Програм за развој научноистраживачког подмлатка Факултета предвиђа низ посебних облика усавршавања, као што су: (1) међународна размена студената и младих истраживача, (2) самостално приказивање резултата и објављивање радова.

– *Међународна размена студената и младих истраживача*

У току наредног периода планирано је да се повећа обим међународне размене студената. У ову сврху биће коришћено позитивно искуство европских програма интернационалне размене у високом образовању, различитих билатералних програма и

других видова академске сарадње, у којима наставници и сарадници Факултета већ учествују.

У наведеним активностима је посебан акценат на боравку наших младих кадрова у некој од међународних научноистраживачких институција у иностранству, али је важно напоменути да се позитивни ефекти очекују и кроз реципрочне посете страних истраживача Факултету педагошких наука. Управа Факултета ће настојати да се интернационалној размени истраживача поклони одговарајућа пажња и да се оне искористе за укључивање научноистраживачког подмлатка Факултета у међународну мрежу истраживача.

– Самостално приказивање резултата и објављивање радова

Факултет планира и реализује материјалну подршку младим истраживачима за њихово учешће на научним скуповима и самостално представљање постигнутих резултата и својих радова. Посебна подршка наставника научног подмлатку се очекује у припреми њихових научних радова за објављивање у часописима категорисаним од стране Министарства науке, технолошког развоја и иновација Р Србије.

4. Задаци наставника и њихова брига о научноистраживачком подмлатку

Наставници Факултета, својим личним ангажовањем и примером доприносе афирмацији научноистраживачког подмлатка. Подршка наставника младим истраживачима подразумева следеће:

– млади истраживачи ће, у складу са могућностима и потребама, бити укључени у научноистраживачке програме и пројекте који се реализују на Факултету;

– научни подмладак има право на сталну и редовну помоћ искуснијих истраживача, која се спроводи кроз менторски рад и руковођење истраживачким тимом;

– рад младог истраживача у научним програмима и истраживачким активностима мора да буде јасно и недвосмислено дефинисан, уз његову обавезу да према утврђеном плану активности руководиоцу истраживачког тима подноси извештај о току и резултатима свог истраживачког рада, као и да учествују у свим активностима везаним за реализацију пројекта;

– млади сарадници имају право на стручну и саветодавну подршку у реализацији научних истраживања која врше у оквиру пријављених докторских дисертација;

– Факултет ће, у складу са својим могућностима, подстицати учешће младих истраживача на научним скуповима у земљи и иностранству и њихову мобилност у европском образовном оквиру.

5. Обезбеђивање квалитета научноистраживачког рада

За научна истраживања и припрему научних радова обезбедиће се услови који ће омогућити и осигурати очекивани квалитет рада научноистраживачког подмлатка. Оцена квантитета и квалитета њихових постигнућа врши се једном годишње, квантификацијом научноистраживачких резултата и саставни је део *Годишњег извештаја о раду Факултета*.

Критеријуми за оцену квалитета рада научноистраживачког подмлатка у оквиру њихових пројектних и других активности, обухватају:

- број објављених радова у протеклом периоду;
- учешће на научним скуповима, са подацима о томе да ли је рад публикован, те да ли је публикован у изводу или у целини;
- квантификацију објављених радова, према важећем Правилнику о стицању истраживачких и научних звања.

Контролу и евалуацију реализације овог програма обавља Комисија за обезбеђење квалитета Факултета.

ФАКУЛТЕТ ПЕДАГОШКИХ НАУКА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ НАСТАВНО-НАУЧНО ВЕЋЕ

ПРЕДСЕДНИК

Проф. др Виолета Јовановић, декан